

Jeremia 9

1 Och, was mijn hoofd maar water en mijn oog een bron van tranen, ik zou dag en nacht wenen over de gesneuvelden bij de dochter van mijn volk.

2 Och, had ik in de woestijn maar een kamp voor reizigers! Ik zou mijn volk verlaten, ik zou bij hen weggaan, want zij zijn allen overspelers, een trouweloos gezelschap.

3 Zij spannen hun tong als hun boog. Met leugen en niet met betrouwbaarheid zijn zij in het land sterk geworden, want zij gaan voort van slechtheid tot slechtheid, en Mij kennen ze niet, spreekt de HEERE.

4 Laat eenieder voor zijn naaste op zijn hoede zijn, en vertrouw op geen enkele broeder, want elke broeder doet niet anders dan bedriegen, en elke vriend gaat rond met lasterpraat.

5 Eenieder bedriegt zijn naaste, zij spreken niet de waarheid. Zij leren hun tong leugens te spreken, zij vermoeien zich met onrecht doen.

6 U woont te midden van bedrog, door bedrog weigeren zij Mij te kennen, spreekt de HEERE.

7 Daarom, zo zegt de HEERE van de legermachten: Zie, Ik ga hen louteren en hen beproeven, want hoe zou Ik anders handelen ten aanzien van de dochter van Mijn volk?

8 Hun tong is een moordende pijl, bedrog spreekt hij. Met zijn mond spreekt men van vrede met zijn naaste, maar in zijn binnenste legt men hem een hinderlaag.

9 Zou Ik hun deze dingen niet vergelden? spreekt de HEERE, of zou Mijn ziel zich op een volk als dit niet wreken?

10 Ik zal een gewezen en een rouwklacht aanheffen over de bergen, een klaaglied over de weiden van de woestijn, want zij zijn afgebrand zodat niemand erdoorheen trekt, en men hoort nergens het blaten van het vee. Van de vogels in de lucht tot de dieren op het land toe zijn zij gevlucht, zijn zij weggegaan.

11 Ik zal van Jeruzalem steenhopen maken, een verblijfplaats van jakhalzen, Ik zal van de steden van Juda een woestijndak maken, zodat niemand er meer woont.

12 Wie is de wijze man die dit begrijpt, tot wie de mond van de HEERE heeft gesproken, dat hij het bekend kan maken? Waarom is het land vergaan, verwoest als de woestijn, zodat niemand erdoorheen trekt?

13 De HEERE zegt: Omdat zij Mijn wet verlaten hebben die Ik hun had voorgehouden, en niet geluisterd hebben naar Mijn stem en daarnaar niet hebben gewandeld,

14 maar achter hun verharde hart aan gegaan zijn en achter de Baäls aan, zoals hun vaders hun dat geleerd hadden,

15 daarom, zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik geef hun, dit volk, als men te eten en galwater te drinken.

16 Ik zal hen verspreiden onder de heidenvolken, die zij en hun vaders niet gekend hebben. Ik zal het zwaard achter hen aan zenden, tot Ik aan hen een einde zal gemaakt hebben.

17 Zo zegt de HEERE van de legermachten: Let op en roep de klaagvrouwen, dat ze komen, stuur boden naar de kundige vrouwen, dat zij komen,

18 en laten zij zich haasten en over ons een rouwklacht aanheffen, zodat de tranen uit onze ogen naar beneden stromen, en onze oogleden van water vloeien.

19 Want uit Sion wordt het geluid van een rouwklacht gehoord: Hoe zijn wij verwoest! Wij schamen ons diep, omdat wij het land hebben moeten verlaten, omdat zij onze woningen omvergeworpen hebben.

20 Hoor dan het woord van de HEERE, vrouwen, laat uw oor het woord uit Zijn mond vernemen. Leer

uw dochters een rouwklacht, elke vrouw haar vriendin een klaaglied,

21 want de dood is onze vensters binnengeklommen, onze paleizen binnengekomen, om de kleine kinderen van de straat uit te roeien, de jongemannen van de pleinen.

22 Spreek: Zo spreekt de HEERE: De dode lichamen van de mensen liggen als mest op het open veld, als een graanschoof achter de maaier, die niemand verzamelt.

23 Zo zegt de HEERE: Laat een wijze zich niet beroemen op zijn wijsheid, laat de held zich niet beroemen op zijn sterkte, laat een rijke zich niet beroemen op zijn rijkdom.

24 Maar laat wie zich beroemt, zich daarop beroemen dat hij begrijpt en Mij kent dat Ik de HEERE ben, Die goedertierenheid bewijs, recht en gerechtigheid op de aarde doe, want in die dingen vind Ik vreugde, spreekt de HEERE.

25 Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik elke besnedene en die de voorhud heeft, zal straffen, namelijk

26 Egypte en Juda, Edom en de Ammonieten, Moab en allen die kaalgeschoren zijn aan hun slapen, die in de woestijn wonen. Want alle heidenvolken zijn onbesneden, maar heel het huis van Israël is onbesneden van hart.

God en mens

Eén ding springt er uit in dit hoofdstuk: Wat geldt voor de relatie van God tot de mens zie je terug bij de relatie van mens tot mens. God verlangt er bijvoorbeeld naar om *alleen te zijn*. Jeremia voelt hetzelfde. En dan dit. God kon *niemand meer vertrouwen*, maar datzelfde ervoer de profeet Jeremia. Nog iets. Er klinkt *een klaaglied* vanuit de hemel. De HEERE roept op om ook op aarde *een klaaglied* te organiseren met klaagvrouwen. Zomaar drie dingen waarin een overeenkomst voelbaar wordt tussen de hemel en de aarde, God en de mens. En er is nog een vierde punt van overeenstemming. God vindt dat Hij niet anders kan dan hard straffen en de HEERE wil dat wij dat met hem eens zijn. God wil dat wij onverdeeld achter hem gaan staan.

De relatie van God tot de mens zie je terug bij de relatie van mens tot mens.

God liefhebben bovenal en de medemens als zichzelf

Het zal niet toevallig zijn dat in *de tien geboden* de onderlinge menselijke relatie, maar ook de relatie van de mens tot God op de belangrijkste vlakken geregeld is. In de eerste plaats wordt de relatie van de mens tot God en daarna die tot de medemens ingevuld. *God liefhebben bovenal en de naaste als zichzelf*, zo zou de Heere Jezus de wet en de profeten samenvatten. Mattheus 22:35-40 *En een van hen, een wetgeleerde, vroeg om Hem te verzoeken: Meester, wat is het grote gebod in de wet? Jezus zei tegen hem: U zult de Heere, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, hieraan gelijk, is: U zult uw naaste*

liefhebben als uzelf. Aan deze twee geboden hangt heel de Wet, en de Profeten. De liefde tot God is ‘het eerste en het grote gebod’ en de liefde tot de naaste ‘het tweede wat daaraan gelijk is’. Er is dan misschien geen rangorde, maar toch wel een zekere volgorde. En dat wil wel wat zeggen. Toen er moord was, was er misschien nog niet direct sprake van godslastering. Toen echtbreuk meer in zwang kwam, stond het eerste gebod nog redelijk overeind. Maar langzaam maar zeker kroop de wetsovertreding omhoog. Vanuit de onderlinge menselijke relatie naar de relatie tot God. In de geschiedenis van Israël met de HEERE is terug te zien dat het tweede gebod er op een gegeven moment aan moest geloven: *Gij zult u geen gesneden beeld maken.* Die wetsovertreding begon al in de woestijn en volgde later in Bethel en Dan. Dit werd de beruchte *zonde van Jerobeam*. 1 Koningen 15:34 Deze liet die twee gouden kalveren maken waarvan hij zei: *Dit is de HEERE Uw God Die U uit het land Egypte heeft geleid.* Het tweede gebod sneuvelde eerst. Later volgde het eerste gebod. Het was koning Achab die kwam aanzetten met de goden Baál en Astarte. Die had zijn vrouw Izebel meegenomen uit haar land. Het mag een hele tijd duren voordat het eerste en belangrijkste gebod sneuvelt, maar als dit gebod gevallen is, kun je er van op aan dat het met alle geboden slecht gesteld is. Als de mensen *een andere god* achterna lopen dan is het ook met *het huwelijk* en *de waarheid* – om een paar dingen te noemen – beroerd gesteld in een land. Tekenend is ook dat wanneer het huwelijk er slecht voorstaat in een cultuur, dit een weerspiegeling is van de slechte relatie tussen God en Zijn volk in zo’n tijd. Met andere woorden: ‘Wat de HEERE overkomt dat treft ook de mens.’

Wat de HEERE overkomt, dat treft ook de mens.

God kan niemand meer vertrouwen. De mens ook niet.

Jeremia is verdrietig. Het lot van zijn volk gaat hem erg aan het hart. Jeremia 1:1 *Och, was mijn hoofd maar water en mijn oog een bron van tranen, ik zou dag en nacht wenen over de gesneuvelden bij de dochter van mijn volk.* Het lijkt erop dat de Heere reageert op het verdriet van de profeet. De HEERE zegt: ‘Ik kan eigenlijk niemand meer vertrouwen. De mensen menen niet wat ze zeggen. Ze liegen de hele boel aan elkaar.’ De HEERE wordt er onpasselijk van. Het liefst zou de HEERE niemand, maar dan ook helemaal niemand meer tegenkomen. God wil zich terugtrekken ergens op een eenzame berg in een hut; een zogenaamde *chan*. Jeremia 9:2,3 *Och, had ik in de woestijn maar een kamp voor reizigers! Ik zou mijn volk verlaten, ik zou bij hen weggaan, want zij zijn allen overspelers, een trouweloos gezelschap. Zij spannen hun tong als hun boog. Met leugen en niet met betrouwbaarheid zijn zij in het land sterk geworden, want zij gaan voort van slechtheid tot slechtheid, en Mij kennen ze niet, spreekt de HEERE.*

Ach, had ik maar een nachtverblijf in de woestijn.

De HEERE heeft dit nog niet gezegd – dat Hij de neiging heeft Zich te onttrekken aan de omgang met de mensen – of Hij waarschuwt Jeremia en anderen. ‘Trouwens, nu Ik het daar toch over heb, zegt de

HEERE: 'Jeremia, jij moet ook oppassen voor je medemens. Jij kunt ook niemand vertrouwen, hoor je? De mensen liegen dat het gedrukt staat.' 'Maar, bracht Jeremia daar tegenin, dat geldt toch niet voor mijn vrienden en mijn broers en zussen?' 'Dat is het hem nou juist, zei de HEERE, het zijn juist de mensen die je van nature vertrouwt – je familie en je vrienden – juist hen kun je niet langer vertrouwen.' Jeremia 9:4,5 *Laat eenieder voor zijn naaste op zijn hoede zijn, en vertrouw op geen enkele broeder, want elke broeder doet niet anders dan bedriegen, en elke vriend gaat rond met lasterpraat. Eenieder bedriegt zijn naaste, zij spreken niet de waarheid. Zij leren hun tong leugens te spreken, zij vermoeien zich met onrecht doen.* Vervelend – in dit verband – is dat de HEERE met Jakob op de proppen komt, de man die de naam Israël kreeg. Hij bedroog zijn vader en zijn broer. Dat woord bedriegen zit ook in zijn naam. Wat wil de HEERE suggereren? Zit het hen soms in de genen? In het Hebreeuws lezen we hier: *Akoob Ja'akoob = elke broer bedriegt als Jakob.*

'Ze willen van Mij niet weten', spreekt de HEERE.

De HEERE laat de relatie – die Hij met Zijn volk onderhoudt – naadloos doorlopen in de relatie die de mensen in die tijd met elkaar hebben. Het ene roept het andere op. Als de relatie met God niet goed meer is, kun je de onderlinge relatie tussen mensen ook wel vergeten. Zo voelt het. Jeremia 9:5 *U woont te midden van bedrog, door bedrog weigeren zij Mij te kennen, spreekt de HEERE.* Hier ligt blijkbaar de oorzaak van alle kwaad. Als de mensen 'God niet langer willen kennen' is het gedaan met trouw en eerlijkheid. Wanneer we dit in Bijbels perspectief zetten, is het ook wel voor de hand liggend. Wie de God van de waarheid en de trouw en de rechtvaardigheid verlaat, komt in de greep van de tegenstander van God, de duivel. De duivel wordt door Jezus *de leugenaar van het begin* genoemd. De duivel heeft nooit iets anders gedaan dan liegen en bedriegen. Wie God verlaat gaat een wereld binnen van leugen, bedrog, geweld, ontrouw.

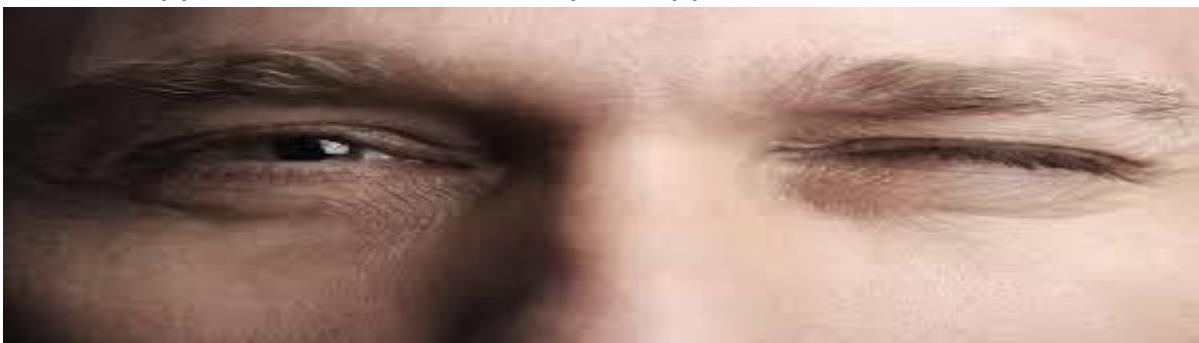
U woont te midden van bedrog,

Alleen op de wereld

Er zijn blijkbaar perioden in de geschiedenis waarop iemand die wel van de HEERE wil weten – in tegenstelling tot de rest van de mensheid – heel erg alleen kan komen te staan. We kennen ze ook wel, de Elia's van deze wereld. Elia heeft een tijdje volstrekt geïsoleerd geleefd buiten het gezichtsveld van het volk en van de koning. Die kon zijn bloed wel drinken. Uiteindelijk strandde de missie van Elia op de weerbarstigheid van het menselijk hart. Even had het er de schijn van dat zijn missie aansloeg, maar dat was maar even. Elia kwam volstrekt alleen te staan. Hij werd vogelvrij verklaard. Voor Elia was dit zo'n teleurstelling dat hij niet verder wilde leven. Maar God liet hem weten dat Hij wel verder ging. Elia moest een opvolger aanstellen. Dat werd Elisa. Elia is iemand waar we dit van weten, maar ook David moet zich bij tijden bijzonder alleen gevoeld hebben. Je komt dat

op het spoor in verschillende Psalmen van zijn hand. Psalm 11:1-3 *Een psalm van David, voor de koorleider. Ik heb tot de HEERE de toevlucht genomen. Hoe kunt u dan zeggen tegen mijn ziel: Vlucht weg naar uw bergen, als een vogel! Want zie, de goddelozen spannen de boog, zij leggen hun pijlen op de pees om in het donker te schieten op de oprechten van hart. Voorzeker, de fundamenten worden omvergehaald! Wat kan de rechtvaardige dan doen?* Met Psalm 12:2 wordt het al niet veel beter: *Breng verlossing, HEERE, want goedertieren mensen zijn er niet meer, onder de mensenkinderen zijn er nog maar weinig trouw.* Van Jezus is bekend dat Hij op een gegeven moment uitviel tegen Zijn leerlingen: *'O ongelovig en ontaard geslacht, hoelang zal Ik nog bij u zijn, hoelang zal Ik u nog verdragen? 'Hoelang moet Ik nog bij jullie blijven?'* Mattheus 17:17 Dat was overigens niet omdat zij slecht en onbetrouwbaar waren. Het was vanwege hun ongeloof. De Heere stond er bij tijden helemaal alleen voor. De leerlingen konden het bijvoorbeeld – in de hof van Gethsemané – nog niet eens opbrengen om een uur met Hem te waken. Jezus werd verraden en verloochend door iemand uit zijn eigen kring. Misschien moeten we tegen elkaar zeggen dat er perioden in de geschiedenis kunnen zijn, waarin de mensen God massaal de rug toekeren en onbetrouwbaar worden. Zo'n periode maakt Jeremia mee. Hetzelfde geldt voor de HEERE in de periode vlak voor de ballingschap van Juda. Er zijn – in het leven van ieder mens van God – momenten waarop je er even helemaal alleen voor staat. Zonder steun van je familie of vrienden of je broeders en zusters. Jezus kende die momenten. David had ze. Ook de apostel Paulus waren ze ook niet onbekend. Hij vertelt dat er op een gegeven moment niemand was die hem steunde bij de verdediging van het Evangelie. 2 Timotheüs 4:16 *Bij mijn eerste verdediging was er niemand die mij bijstond, maar zij hebben mij allen verlaten. Moge het hun niet toegerekend worden.* Steun en begrip van anderen is bijzonder waardevol, maar het is niet goed *afhankelijk* te zijn van begrip en steun van anderen. Dat kunnen we opmaken uit de waarschuwing van de HEERE aan het adres van Jeremia, ook al is het een algemeen appél. Jeremia 9:3 *Laat eenieder voor zijn naaste op zijn hoede zijn, en vertrouw op geen enkele broeder.*

Wees allen op je hoede voor vrienden, verlaat je niet op je broers.

Ze weigeren zij Mij te kennen, spreekt de HEERE.

Tot tweemaal toe zegt de HEERE 'dat de mensen in die tijd weigeren God te kennen' In Jeremia 9:2 en 9:5 Ze willen van mij niets weten – spreekt de HEERE. Daarmee lijkt de HEERE de belangrijkste oorzaak bloot te leggen van de ontrouw en leugenachtigheid van de mensen. Je kunt je afvragen hoe het er – wat dat betreft – voorstaat in onze tijd. Er zijn in het Nieuwe Testament aanwijzingen voor hoe zo'n tijd er uitziet. De apostel spreekt hierover in de Romeinenbrief. Om precies te zijn in Romeinen 1. Het is een tijd waarin de meeste mensen gebroken hebben met God. Ze gehoorzamen God niet. Ze hebben geen ontzag of respect meer voor de HEERE. Paulus heeft het over een tijd waarin dit verschijnsel zich vrij massaal voordoet. Het is een tijd waarin überhaupt het gezag het moet ontgelden. Bij wijze van straf maakt God de gezagsverhouding – de man is het

hoofd van zijn vrouw – die er van nature is tussen man en vrouw, ongedaan. Het gevolg is dat de mens zich uitstrekt naar wat aan hem gelijk is. Er is in zo'n tijd een sterke toename van homoseksuele relaties. Romeinen 1:26-28 *Daarom heeft God hen uitgeleverd aan ontterende verlangens. De vrouwen hebben de natuurlijke omgang verruimd voor de tegennatuurlijke, en ook de mannen hebben de natuurlijke omgang met vrouwen losgelaten en zijn in hartstocht voor elkaar ontbrand. Mannen plegen ontucht met mannen; zo worden ze ervoor gestraft dat ze van God zijn afgedwaald. Omdat ze het beneden hun waardigheid achtten God te erkennen, heeft God hen overgeleverd aan hun eigen onbetrouwbaarheid en doen ze wat verwerpelijk is.* De homoseksuele relatie die in de negentiger jaren van de vorige eeuw nog – als een afwijking – werd beschreven in de boeken van de psychiatrie, lijkt nu wel een soort exportproduct van de westerse wereld geworden. Gisteren was homoseksualiteit een afwijking; vandaag weten we niet beter of het zou normaal zijn. Het is die wereld waar het christelijke geloof zijn stempel op gezet had. De wereld die in snel tempo afscheid neemt van het geloof in God. Over homoseksualiteit valt veel te zeggen, maar de HEERE leert ons in Jeremia ons te beperken tot het enige relevante: 'Wat zegt de wet?' Jeremia 9:13,14 *De HEERE zegt: Omdat zij Mijn wet verlaten hebben die Ik hun had voorgehouden, en niet geluisterd hebben naar Mijn stem en daarnaar niet hebben gewandeld, maar achter hun verharde hart aan gegaan zijn.* Wat vraagt de gehoorzaamheid van ons? Op dat punt is de Bijbel niet onduidelijk. De homoseksuele relatie is zondig. Leviticus 18:22 *U mag niet slapen met een mannelijk persoon, zoals u met een vrouw slaapt. Dat is een gruwel.* In een samenleving waarin homoseksualiteit komt bovendrijven – als symptoom – wordt zichtbaar dat men zich vrij massaal van God heeft afgekeerd. Dat men ook in onze tijd van de HEERE niet langer wil weten zou een aanwijzing kunnen zijn dat wij in onze tijd en in ons land niet ver af zijn van de situatie waarin Jeremia verkeert. Het is – zo blijkt – niet alleen de homoseksuele relatie, die verraadt dat een samenleving vrij massaal met God gebroken heeft. Het komt op allerlei manieren tot uiting. Paulus gaat in hetzelfde Romeinenhoofdstuk 1:28-31 als volgt verder: *En omdat het hun niet goeddacht God te erkennen, heeft God hen overgegeven aan verwerpelijk denken, om dingen te doen die niet passen. Ze zijn vervuld van allerlei ongerechtigheid, hoererij, boosaardigheid, hebzucht, slechtheid. Ze zijn vol afgunst, moord, ruzie, bedrog, kwaadaardigheid. Kwaadsprekers zijn het, lasteraars, haters van God, smaders, hoogmoedigen, grootsprekers, bedenkers van slechte dingen, ongehoorzaam aan hun ouders, onverstandigen, trouwelozen, mensen zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijk, onbarmhartig. Zij kennen het recht van God, namelijk dat zij die zulke dingen doen de dood verdienen, en toch doen zij niet alleen zelf deze dingen, maar stemmen ook van harte in met hen die ze doen.* We zouden met Jeremia 9 van onze tijd kunnen zeggen 'dat de mensen ontrouw en oneerlijk zijn.'

God vindt dat Hij straffend moet optreden. De gelovige geeft God gelijk.

Het is op zich denk ik geen vraag voor de HEERE. God kan dit niet laten begaan. Hij moet van hogerhand ingrijpen. Hij moet deze ontwikkeling een halt toeroepen. Wanneer het kwaad zich zo vermengt met het goede moet God er iets aan doen om die twee weer uit elkaar te halen.

Ik ga hen smelten en zuiveren

Jeremia 9:7-9 *Daarom, zo zegt de HEERE van de legermachten: Zie, Ik ga hen louteren en hen beproeven, want hoe zou Ik anders handelen ten aanzien van de dochter van Mijn volk? Hun tong is een moordende pijl, bedrog spreekt hij. Met zijn mond spreekt men van vrede met zijn naaste, maar in zijn binnenste legt men hem een hinderlaag. Zou Ik hun deze dingen niet vergelden? spreekt de HEERE, of zou Mijn ziel zich op een volk als dit niet wreken?* Altijd opnieuw is er die terugkoppeling naar het oorspronkelijke plan van God met Zijn volk en de wijze waarop de verloedering doorvreet in alle lagen van de bevolking. Er lijkt inderdaad maar één oplossing: het volk smelten en zuiveren. Zoals bij metalen – die met elkaar vermengd zijn geraakt – de enige oplossing is om de metalen te smelten. Ieder metaal heeft zijn eigen smeltpunt. Op die manier kan men de metalen bij verhitting tot een bepaalde temperatuur, van elkaar scheiden. Zo kan God ook het goede van het kwade scheiden. Er lijkt niets anders op te zitten dan het volk te straffen en Zich te wreken.

Jeremia – en mensen zoals Jeremia – geven God gelijk op het punt van de straf.

Telkens opnieuw komt God met een soort van verantwoording van het oordeel. 'Is dat nodig?', zo vraag je je af? Blijkbaar wel. Het is een overweging die de HEERE blijkbaar constant bij Zichzelf laat passeren. Maar ook een waarvan de HEERE vindt dat wij die moeten meemaken. We hadden het over de zaken die zich in relatie tot hemel voordoen en die ook voor de aarde gelden: de ontrouw en oneerlijkheid in de relaties, de eenzaamheid en het klaaglied, maar daar komt inderdaad nog iets bij: De eensgezinde mening dat het niet anders kan. Het oordeel is het enige passende antwoord van Gods kant. God wil dat wij dat ook zien en daarmee instemmen. Eerst heeft de HEERE Zelf die conclusie getrokken. Vervolgens legt Hij hem voor aan mensen zoals Jeremia. Jeremia 9:12-16 *Wie is de wijze man die dit begrijpt, tot wie de mond van de HEERE heeft gesproken, dat hij het bekend kan maken? Waarom is het land vergaan, verwoest als de woestijn, zodat niemand erdoorheen trekt? De HEERE zegt: Omdat zij Mijn wet verlaten hebben die Ik hun had voorgehouden, en niet geluisterd hebben naar Mijn stem en daarnaar niet hebben gewandeld, maar achter hun verharde hart aan gegaan zijn en achter de Baäls aan, zoals hun vaders hun dat geleerd hadden, daarom, zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik geef hun, dit volk, alsem te eten en galwater te drinken. Ik zal hen verspreiden onder de heidenvolken, die zij en hun vaders niet gekend hebben. Ik zal het zwaard achter hen aan zenden, tot Ik aan hen een einde zal gemaakt hebben.* God wil dat we met Hem meedenken. Hij wil dat we het met Hem eens zijn en dit verhaal ook vertellen zonder er aan af te doen of er iets aan toe te voegen. Dit is het. Het is niet anders. Dit is Gods rechtvaardige antwoord op een volk dat zich massaal van Hem afgekeerd heeft en andere goden achternagelopen is.

**IS DIT NOU
RECHT
NODIG?**

Is zo'n zware straf nou wel nodig?

Ja, het is wel nodig. Het is alleen al nodig omdat de HEERE hier telkens opnieuw de vinger bij legt. God gaat elke keer weer terug naar het begin. Waarom doen we dit. Waarom is dit nodig? Ook is het nodig omdat wij mensen – eenmaal geconfronteerd met de hevigheid van de straf – al gauw terugkrabbelen. 'Moet dit nou', vragen we ons af? We vergeten – op het moment dat we

geconfronteerd worden met de consequenties – al gauw de overtreding en de opstand van het volk. Hoe lang is God niet geduldig geweest en hoe vaak heeft God Zijn volk niet op andere gedachten willen brengen. We zien het lijden van het Joodse volk en we zijn ontzet. Niemand van ons kan – ook vanwege de afstand in tijd en plaats – een goed en juist oordeel geven. Wat doet God Zijn volk aan? Maar is er ook iemand die let op wat het Joodse volk Zijn God heeft aangedaan? Voor ons – christenen uit de volken – is het bijzonder lastig om te oordelen over het Joodse volk. De geschiedenis die achter ons ligt kent tal van voorbeelden van Jodenvervolging. De holocaust ligt ons nog vers in het geheugen. ‘We hebben de Zoon van God vermoord’, zei een Joodse schrijver onlangs gekscherend als antwoord op de vraag naar het lijden van het Joodse volk. Toch denken wij daar – christenen uit de volken – anders over. We blijven ons realiseren dat Jezus niet wilde dat het Joodse volk daarop afgerekend zou worden. Hij bad om vergeving. Lucas 23:34 *En Jezus zei: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen.* In het Nieuwe Testament wordt niet zozeer de link gelegd met de dood van Jezus als wel de afwijzing van het Evangelie en de verwoesting van stad en tempel 70 na Chr. Marcus 13:1,2 In Jeremia zegt de HEERE dat Hij het daarbij niet laat, maar Zijn volk tot in verre landen zal achtervolgen. Het lijden van het Joodse volk moet de wereldgemeenschap – en zeker het christelijke volksdeel – ervan overtuigen dat het God menens is. Wanneer God komt met beloften en toezeggingen, zal Hij ze tot op de punt en de komma vervullen. Wanneer de HEERE komt met bedreigingen en waarschuwingen en vervloeking, zal Hij die ook tot op de punt en de komma uitvoeren. Zeker, maar er is iets opmerkelijks. God is gesteld op instemming van de kant van de Zijnen. God kent ons in Zijn plannen; hetzij ten goede of ten kwade. God wil dat we achter Hem staan en duidelijk vertellen aan de mensen om ons heen wat ze verwachten kunnen als ze hun leven niet veranderen. Jeremia 9:12 *Wie is de wijze man die dit begrijpt, tot wie de mond van de HEERE heeft gesproken, dat hij het bekend kan maken? Waarom is het land vergaan, verwoest als de woestijn, zodat niemand erdoorheen trekt?*

Wie inzicht heeft, moet dit doorgronden, wie naar de HEERE luistert, moet het verkondigen’

God heft een klaaglied aan over de gevolgen van het oordeel en wij ook.

Het zal ons misschien vreemd voorkomen, maar toch is het zo. Waar gaat het over? Hierover: Hoewel Hij de straf ten uitvoer brengt en geen moment twijfelt, huivert de HEERE bij de gevolgen van het oordeel net zoals de mens dat doet. God heft een *klaaglied* aan. God maakt groot misbaar. Het gaat Hem door merg en been. Kijk nou toch eens, wat een onbeschrijfelijke ellende. Jeremia 9:10,11 *Ik zal een gewezen en een rouwklacht aanheffen over de bergen, een klaaglied over de weiden van de woestijn, want zij zijn afgebrand zodat niemand erdoorheen trekt, en men hoort nergens het blaten van het vee. Van de vogels in de lucht tot de dieren op het land toe zijn zij gevlucht, zijn zij weggegaan. Ik zal van Jeruzalem steenhopen maken, een verblijfplaats van jakhalzen, Ik zal van de steden van Juda een woestijntij maken, zodat niemand er meer woont.* Het gaat God aan Zijn hart.

God heeft daarbij niet alleen oog voor de mens, maar ook voor de vogels en het vee, de stad en het land. Het gaat God zo aan Zijn hart dat Hij een klaagzang aanheft. God is als de vader of moeder die een kind hard aanpakt, maar er zelf misschien nog wel het meeste onder lijdt.

Ik weeklaag

Rouwgebruiken zijn ons niet onbekend.

In zekere zin is ons dit niet onbekend. Ook wij kennen rouwgebruiken ook al wisselen ze per regio en per tijd. Toch zijn er vaste rituelen waarmee we op schokkende gebeurtenissen reageren. Er komt een begrafenis met een grote stoet aan mensen. Er is een rouwdienst waarin gedichten en liederen ten gehore worden gebracht. Er wordt soms een zee aan bloemen gelegd bij een plaats delict. In Israël kent men de zogenaamde *klaagvrouwen*. Deze mensen worden gehoord om in en namens een gemeenschap uiting te geven aan diepe rouw en verdriet. Ze zijn – volgens de traditie – in staat om passend bij de situatie *een klaaglied* te maken dat ze bij herhaling op de lippen nemen om de dode te gedenken. We zijn niet onbekend met dit verschijnsel omdat we het ook verderop in de Bijbel tegenkomen. Bijvoorbeeld rondom het overlijden van het dochtertje van Jairus. Marcus 5:38 *En Hij kwam bij het huis van het hoofd van de synagoge en zag de opschudding en hen die luid huilden en jammerden.* Het valt op in Jeremia 9 dat de HEERE niet alleen Zelf *een klaaglied* aanheft. Hij leert ook een klaaglied met tekst en melodie aan de klaagvrouwen. Zij geven stem aan de klacht over de gevolgen van de ballingschap. In de hemel is verdriet maar ook op aarde. Jeremia 9:17-22 *Zo zegt de HEERE van de legermachten: Let op en roep de klaagvrouwen, dat ze komen, stuur boden naar de kundige vrouwen, dat zij komen, en laten zij zich haasten en over ons een rouwklacht aanheffen, zodat de tranen uit onze ogen naar beneden stromen, en onze oogleden van water vloeien. Want uit Sion wordt het geluid van een rouwklacht gehoord: Hoe zijn wij verwoest! Wij schamen ons diep, omdat wij het land hebben moeten verlaten, omdat zij onze woningen omvergeworpen hebben.* De klaagvrouwen zijn het tastbare bewijs van grote ellende. De Heer legt de klaagvrouwen de tekst van een klaaglied in de mond. *Hoor dan het woord van de HEERE, vrouwen, laat uw oor het woord uit Zijn mond vernemen. Leer uw dochters een rouwklacht, elke vrouw haar vriendin een klaaglied, want de dood is onze vensters binnengeklommen, onze paleizen binnengekomen, om de kleine kinderen van de straat uit te roeien, de jongemannen van de pleinen. Spreek: Zo spreekt de HEERE: De dode lichamen van de mensen liggen als mest op het open veld, als een graanschoof achter de maaier, die niemand verzamelt.* De HEERE laat geen misverstand bestaan. Hij toont het ware gezicht van de ellende. En de ellende is groot, heel groot. De narigheid is niet te overzien. Jeremia is niet alleen een menselijk doorgeefluik van het Bijbelboek *Jeremia*, hij is ook namens God de schrijver van het boek *Klaagliederen*. Klaagliederen van Jeremia. Jeremia is zo verweven met deze schokkende taferelen dat zijn naam bijna een werkwoord is geworden: Jeremiëren. In de beleving van onze taal is jeremiëren = ‘gezeur waarmee iemand nou eens moet ophouden.’ Iemand kan zeggen: ‘Ze zitten maar te jeremiëren.’ Of: ‘Hou nou eens op met dat gejeremieer.’ Of de betekenis – die de werkvoordsvorm

van Jeremia heeft gekregen – daarmee ook een juiste weergave vormt van de oorspronkelijke bedoeling valt te betwijfelen. Er werd gejammerd, maar er was ook een regelrechte ramp gebeurd.

klaagvrouwen.

Waar blijf je nou met je geld of je kracht of je wijsheid?

Dit is nu in zo'n tijd – de tijd van het oordeel – dat feitelijk iedereen met lege handen staat. Er zijn momenten waarop *een wijs persoon* een heel eind komt. Misschien kan hij of zij hele zalen toespreken en verrassen met zijn of haar inzichten. Er zijn momenten waarop *iemand met kracht* de strijd wint. Hij of zij is gewoon veel sterker dan de rest. Ook zijn er tijden dat *de rijke* indruk kan maken met zijn financiële positie. Wijsheid en kracht en geld kunnen – ieder op zijn tijd en wijze – veel betekenen voor een mens, maar er komt een tijd dat je aan geen van drieën veel hebt. Zo zegt het spreekwoord over het geld dat 'het laatste hemd geen zakken' heeft. Een mens kan – met andere woorden – niets meenemen van wat hij allemaal bij elkaar heeft verzameld. Soms ligt een zaak zo ingewikkeld dat je zelfs met wijsheid niet ver komt; alleen een zwaard kan de knoop nog ontwarren. En er zijn situaties waarin je ook met een zwaard niets begint. De ballingschap is zo'n tijd dat collectief de onmacht – van alles wat naam had en iets voorstelde – wordt aangetoond. Dit is zo'n tijd waarin het enig nodige aan het licht komt: het kennen van de HEERE. Jeremia 9:23,24 *Zo zegt de HEERE: Laat een wijze zich niet beroemen op zijn wijsheid, laat de held zich niet beroemen op zijn sterkte, laat een rijke zich niet beroemen op zijn rijkdom. Maar laat wie zich beroemt, zich daarop beroemen dat hij begrijpt en Mij kent dat Ik de HEERE ben, Die goedertierenheid bewijst, recht en gerechtigheid op de aarde doet, want in die dingen vind Ik vreugde, spreekt de HEERE.*

Wie roemt, laat hij roemen in de Heere.

Voor ons is dit – vreemd genoeg – een bekende tekst. De woorden komen bij Paulus vandaan. Wij kennen hem uit de eerste Korintiërsbrief: *Wie roemt, laat hij roemen in de Heere*. Paulus komt uit een wereld waarin wijsheid en kracht zich ontwikkeld hadden tot de idealen van een volk. Voor de Grieken was dit wijsheid. Voor de Joden kracht. Twee waarden die haaks staan op het Evangelie van de Heere Jezus. Want het kruis wordt door de Grieken gezien als *dwaasheid*. Terwijl de Joden het zien als een teken van *zwakte*. 1 Korintiërs 1:22-25 *Immers, de Joden vragen om een teken en de Grieken zoeken wijsheid; wij echter prediken Christus, de Gekruisigde, voor de Joden een struikelblok en voor de Grieken een dwaasheid. Maar voor hen die geroepen zijn, zowel Joden als Grieken, prediken wij Christus, de kracht van God en de wijsheid van God. Want het dwaze van God is wijzer dan de mensen en het zwakke van God is sterker dan de mensen. Volgens Paulus schuilt er juist in het kruis van Christus grote wijsheid en grote kracht. Dus zegt hij: 'Als je je ergens op wilt laten voorstaan, (zoals op wijsheid of kracht) beroem je dan op de Heere.' 1 Korintiërs 1:30,31 *Maar uit Hem bent u in Christus Jezus, Die voor ons is geworden wijsheid van God en gerechtigheid,**

heiliging en verlossing, opdat het zal zijn zoals geschreven staat: Wie roemt, laat hij roemen in de Heere. We kunnen alles wat werkelijk waarde heeft – rechtvaardigheid, heiligheid en verlossing – alleen bij God verkrijgen. Hij geeft het ons dankzij het verlossingswerk van Christus. Hem komt alle eer toe.

‘Wil iemand zich op iets beroemen, laat hij zich op de Heere beroemen.’

Laat hij zich erop beroemen dat hij Mij kent.

Het is verrassend dat – in een situatie die feitelijk opgegeven is – dit woord klinkt tot iedere Israëliet persoonlijk. Het volk gaat de ballingschap in. Het loopt niet goed af met Juda en Jeruzalem. Massaal zal de aftocht zijn. Onafzienbare rijen van mensen die als krijgsgevangenen worden meegevoerd naar Babel. Nu duidelijk is dat alle deuren dicht zijn, is er van geen enkele zijde hoop te verwachten. Nu zien mensen in – althans sommigen – dat ze totaal niet geholpen worden door hun geld en of hun wijsheid of hun kracht. Nu iemand tot het inzicht kan komen dat alles hem uit handen geslagen is – wat hem hoop gaf en perspectief verleende – nu zou iemand zich kunnen wenden tot de HEERE. Misschien hebben we dat nodig. Het inzicht dat geld je niet redt en dat een gespierd lichaam machteloos kan zijn tegen ziekte of een groep geweldplegers. Misschien ligt het nog een fractie anders. In het begin van Jeremia 9 beklagde de HEERE Zich er – tot tweemaal toe – over dat de mensen niet van Hem wilden weten. Jeremia 9:3,6 *en Mij kennen ze niet, spreekt de HEERE.* Kennen is iets anders dan weten. Het werkwoord *kennen* kan – in Bijbelse context – zelfs dienen om de gemeenschap aan te geven tussen man en vrouw. In dat geval zou het er niet omgaan dat iemand die alles verloren is, zich nog zou kunnen wenden tot God. Het zou in het bijzonder gaan om iemand die – zolang als hij zich kan herinneren – al gelovig is en met de HEERE leeft. Iemand die de dagelijkse omgang met de HEERE heeft. Die persoon heeft misschien jarenlang moeten toegeven dat je met geld toch een heel eind kwam. Misschien heb je ook zelf voor een tijd vertrouwd op geld of op kracht of wijsheid. Omdat je met eigen ogen zag dat mensenkennis en wijsheid een mens geen windeieren legt. Op een moment van zwakte heb je misschien wel eens met jaloezie gekeken naar de brutalen ‘die de halve wereld leken te hebben.’ Mogelijk heeft een mens zich geschaard bij de groep brutalen. Maar op het moment van ballingschap – als alle mensen teruggebracht worden tot het meeste elementaire levensbehoeften – dan merk je dat het kennen van God een grote kracht is. Dat God je erdoor sleept. Dat je gered wordt omdat je naam verbonden is met die van de HEERE. Jeremia 9:24 *Maar laat wie zich beroemt, zich daarop beroemen dat hij begrijpt en Mij kent dat Ik de HEERE ben, Die goedertierenheid bewijs, recht en gerechtigheid op de aarde doe, want in die dingen vind Ik vreugde, spreekt de HEERE.* Het kennen van de HEERE is het enige wat van waarde blijft als alles vergaat.

Iemand die de dagelijkse omgang met de HEERE heeft.

Het geheim zit in het laatste gedeelte.

Waarom moet een mens zich beroemen op God? Hij moet zich er op beroemen, zegt God *'dat hij Mij kent dat Ik de HEERE ben, Die goedertierenheid bewijs, recht en gerechtigheid op de aarde doe, want in die dingen vind Ik vreugde, spreekt de HEERE.* Het doel is dat wij inderdaad – ook bij een ballingschap – inzien en erkennen dat de diepste motieven hiervoor bij God *de liefde en de rechtvaardigheid en het recht zijn.* God is daar op uit. Daarin scheidt Hij behagen. We zouden het met een bekende regel uit de Bijbel kunnen zeggen: *God scheidt geen behagen in de dood van de zondaar, maar dat hij zich bekeert en leeft.* In deze zin ligt alles geborgen. Het oordeel – want de zondaar gaat voor altijd verloren als hij zich niet bekeert. Maar ook de genade – want het oordeel heeft als diepste beweegreden de bekering van de zondaar en diens redding. Het mag dan niet aan allen gegeven zijn, maar zij, die het gegeven is worden erdoor veranderd en gered. Ook tegen de achtergrond van de verschrikkingen van de ballingschap en de verwoesting van Jeruzalem, stad en stempel en de wegvoering van een groot deel van de bevolking; Juist in het oordeel handhaaft de HEERE de liefde, de rechtvaardigheid en het recht.

Zijn er veel mensen uitverkoren? vraagt iemand aan Jezus.

*'Zorg dat u er bij bent', is Zijn antwoord. Je kunt je inderdaad afvragen wat veel is. Ieder mens die zich niet bekeert en leeft, is een mens teveel. Zo zullen er velen zijn. Of ze nu besneden zijn of onbesneden. Ze voelen van binnen niet aan wie God is. Ze willen niet van Hem weten. Ze gaan voor het grote geld of voor de grote mond of voor de tactiek, waarmee ze denken te winnen. Hebrëeën 9:27 *En zoals het voor de mensen beschikt is dat zij eenmaal moeten sterven en dat daarna het oordeel volgt.* Het woord waarmee de HEERE Jeremia 9 afsluit liegt er niet om. Jeremia 9:25,26 *Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik elke besnedenen en die de voorhuid heeft, zal straffen, namelijk Egypte en Juda, Edom en de Ammonieten, Moab en allen die kaalgeschoren zijn aan hun slapen, die in de woestijn wonen. Want alle heidenvolken zijn onbesneden, maar heel het huis van Israël is onbesneden van hart.* Het zal er niet omgaan of mensen aan de buitenkant besneden zijn of niet. Het zal om het hart gaan. Paulus legt hier ook de vinger bij in de Romeinen brief 2:28,29 *Want niet hij is Jood die het in het openbaar is, en niet dát is besnijdenis die in het openbaar in het vlees plaatsvindt, maar hij is Jood die het in het verborgene is, en dát is besnijdenis, die van het hart is, naar de geest, niet naar de letter. Zijn lof is niet uit mensen maar uit God.* Besnijdenis betekent letterlijk: Het mes gaat in het vlees. De voorhuid van de penis wordt afgesneden. Het mes gaat in de potentie, in de eigen prestatie in de eigen mogelijkheden van de mens. Het is niet door zijn kracht dat de mens leeft, of door zijn geld, of door zijn slimheid, *maar door Mijn Geest, zegt de HEERE.* En voor alle anderen is er geen toekomst in het Koninkrijk van God.*

